

DEN STORA AMERIKARESAN 7-9, GY

USA:s Historia

Vi lotsas in i USA:s historia via porten till det stora landet i väster, nämligen Ellis Island. Det var här de allra första europeiska immigranterna satte sin fot på fast amerikansk mark. Filmen ger oss en överblick över USA: förhållandevis korta historia – från kampen om kolonierna fram till dagens supermakt. Under vår tidsresa guidas vi genom såväl frihetskrig, inbördeskrig, kampen om mänskliga rättigheter och lika värde som rymdkapplöpningen under Kalla krigets era. Vad kan du egentligen om historien bakom det land som fött fram världsföretag som Microsoft, Apple och Google?

Handledningen återger filmens upplägg och sätter rubriker på de delar av den amerikanska historien som filmen tar upp. Under varje del i handledningen finns lite ytterligare fakta och förklaringar och förslag till uppgifter att arbeta vidare med samt länkar för vidare läsning.

Nyckelord

USA, historia, slaveri, västerländsk historieskrivning, inbördeskrig, frihetskrig, amerikanska revolutionen, immigration, emigration, Silicon Valley, supermakt, världspolis

Filminfo

Speltid: 11 min
Målgrupp: från 12 år
Ingår i SLI Plus
Ingår i serien "Den stora amerikaresan", 8 filmer om USA.

Målgrupp handledning: 7-9, gy

Författare: Petronella Ekström, Örebro

Centralt innehåll Lgr 11

Samhällskunskap årskurs 7-9

- reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar,
- analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv.
- reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser

Historia årskurs 7-9

- använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer,
- kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap,
- reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv

Svenska årskurs 7-9

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang

Handling

Ett land med en ung historia?

Landområdet där USA idag finns på kartan dyker oftast upp i våra västeuropeiska historieböcker först när vi börjar läsa om "de stora upptäckternas tid". Det är år 1492 som italienaren Columbus, under spansk flagg, sätter kurs västerut i hopp om att finna vattenvägen till Indien. Han når dock varken Indien eller Nordamerikas fastland.

År 1497 når europeiska upptäcktsresanden Nordamerikas östkust och då det som idag är Canada. Landet som stod bakom expeditionen var England, men även den här gången var det italienska upptäcktsresande som var expeditionsledare. Far och son Giovanni och Sebastiano Caboto sparkade igång den intensiva kolonisationen av den stora kontinenten i väster.

I filmen får vi veta att det dock var mer nordliga jordbor som faktiskt var först att besöka kontinenten, nämligen vikingar från Grönland. Först att bebo den här delen av världen var dock olika indianstammar som långt före européernas navigeringskunskaper på haven kände till landet i väster.

- I inledningen av filmen berättar vår guide att landet USA endast är 250 år gammalt – ändå nämns år 1497 i samma inledning. Hur tycker du att man kan resonera kring landets ålder och historia? Lägg märke till att det under filmen ibland pratas om Nordamerika och ibland USA.
- Från vilken historisk händelse utgår man när USA:s ålder beräknas vara 250 år?

- Trots att vikingarna var de första utomstående besökarna till Nordamerika, och att far och son Caboto inledde kolonisationen här, så är det en helt annan upptäckare som fått ge namn åt de två stora kontinenter som vi finner i den här delen av världen. Vad hette upptäckaren som gett namn åt Nord- och Sydamerika? Var kom han ifrån och under vilken flagg seglade han?
- I den här tidiga historien och under hela det här filmen så florerar många namn på betydelsefulla personer och de har en sak gemensamt - de alla är män. Varför finns det så få kvinnor i våra historieböcker?

Herraväldet över USA

USA Sträcker sig idag över 9 826 675 kvadratkilometer land och vatten, men så stort var inte nationen då den "föddes" ur frihetskriget på 1770-talet. Kolonisationen av Nordamerika inleddes på östkusten och spred sig utmed kusterna och längs de stora floderna. Flera europeiska länder tävlade om rikedomarna som det nya landet kunde erbjuda, men trots detta var stora delar av kontinenten trehundra år senare fortfarande utforskade. Först efter USA:s bildande tog utvecklingen riktig fart.

- Kan du nämna några länder som var med och koloniserade Nordamerika?
- Vad hette Sveriges koloni och var låg den?
- För att utveckla kolonierna krävdes mycket arbetskraft – hur skaffade man det?

Sverige i USA

Du känner säkert till att många människor emigrerade från Sverige till USA i slutet av 1800- och början av 1900-talet. Vi får veta att så många som 1,3 miljoner människor i arbetsför ålder, närmare bestämt ¼ av Sveriges befolkning sökte sin lycka i det stora landet i väster.

- I filmen nämns några orsaker bakom emigrationen från Sverige, t ex den religiösa ofriheten i Europa. När det gäller emigration brukar man tala om "push and pull"-effekter, dvs att det både finns orsaker till att människor flyttar (push) och att det finns faktorer som lockar dem till platsen de flyr till (pull). Kan du hitta fler faktorer än det religiösa förtrycket som bidrog till den svenska massinvandringen i Nordamerika?
- Idag kan det vara ganska svårt att få ett green card i USA, dvs rätten att leva och bo i USA, men under 1800-talet lockade man Europas fattiga befolkning med bl a billig jord. Hur påverkade det USA att så många unga och arbetsföra människor kom inflyttande?

No taxation without representation

De engelska kolonierna som bildades i Nordamerika styrdes av moderlandet i Europa och invånarna i kolonierna hade ingen möjlighet att påverka sin egen situation eftersom de saknade representation i landets parlament. Kolonierna tvingades bl a betala mycket hög skatt och oron växte bland kolonisterna. Slagordet, för det uppror som kom att bli amerikanska revolutionen och utmytna i amerikanska frihetskriget, var "ingen beskattning utan representation".

- Hur många var de kolonier som slog sig fria från England och var i Nordamerika hittar vi dem?
- Vem blev USA:s förste president?
- Vilken är USA:s nationaldag och varför firas den just det datumet?

Slaveri – en fråga som splittrar och enar

Den nya staten USA expanderade i början av 1800-talet och kom att omfatta även de kolonier som tidigare varit franska i södra delen av Nordamerika. De södra delarna av USA och de norra kom att utvecklas mycket olika. I den norra delen baserade man ekonomin på en industriell utveckling, medan man i söder baserade ekonomin på att odla bomull och tobak, dvs jordbruk. På sydstaternas plantager utfördes arbetet av svarta slavar, som importerats från Afrika sedan 1600-talet.

1861 valdes Abraham Lincoln till president i USA och han ville förbjuda slaveriet, något som sydstaterna ansåg var omöjligt om inte deras ekonomi skulle kollapsa. Sydstaterna ville bryta sig ur unionen och amerikanska inbördeskriget var ett faktum.

1865 stod nordstaterna som segrare, då de var både ekonomiskt och militärt överlägsna. USA var enat och slaveriet avskaffades, men förtrycket mot de svarta levde kvar långt in på 1900-talet.

- Vem var Martin Luther King och vad fick han för betydelse för de mänskliga rättigheterna?
- Lyssna till Martin Luther Kings tal i filmen "Ut med språket: Martin Luther King Jr" på SLI.SE. Vad är det han pratar om? Varför tror du han fick så många att lyssna?
- I filmen skymtar flera flaggor när vi guidas genom amerikanska inbördeskriget. En flagga som blivit en mycket omdiskuterad symbol är den sk "sydstatsflaggan". Ta reda på lite mer om ursprunget till dagens amerikanska flagga och varför just "sydstatsflaggan" blivit så omdiskuterad.

USA – supermakt och världspolis?

De tretton kolonierna som från början utgjorde USA efter frihetsdeklarationen 1776 är idag femtio. USA har utvecklats från att bestå av några frigjorda kolonier till att under 1900-talet fungera som en supermakt i världen. Sedan Sovjetunionens fall 1991 benämns USA ofta som den enda supermakten i världen.

USA har sedan första världskriget varit inblandade i ett flertal väpnade konflikter utomlands, men inga strider har utkämpats på amerikansk mark även om landet varit utsatt för flera angrepp. Från att befolkningen i början av 1900-talet tyckt att USA skulle förhålla sig neutrala när det gäller konflikter mellan andra länder så ger sig ändå USA in i både första och andra världskriget på de allierades sida. Efter andra världskriget har USA fungerat lite som en världspolis.

Efter andra världskriget ökade spänningen mellan Väst- och Östeuropa. Winston Churchill uttryckte följande i ett tal år 1946: "Från Stettin vid Östersjön till Trieste vid Adriatiska havet har en järnridå sänkts över kontinenten." I öst hade kommunistiska regeringar, med totalitärt styre, makten och i väst försökte demokratiska regeringar bygga upp sina, av kriget, sönderslagna städer och ekonomier. I öst valde man planekonomi som modell och i väst strävade man mot marknadsekonomi. Ett kallt krig inleddes då USA försökte motverka kommunismens framfart och Sovjetunionen stödde de kommunistiska strävandena i östra Europa.

- Även om inga stridigheter utspelat sig på amerikansk mark sedan inbördeskriget i slutet av 1800-talet så har USA varit under attack vid några tillfällen. Kan du nämna några attacker på USA som lett till stora förluster och som följts av militärt agerande från amerikansk sida?
- Vad menas med en supermakt? Vad krävs av en stat för att den ska kallas för en supermakt?
- Vilka andra supermakter, förutom USA och Sovjetunionen, har funnits i världen?
- Håller du med om att USA är den enda supermakten i världen idag? Finns det något annat land som är eller är på väg mot att bli en supermakt? Motivera ditt svar.

USA i din vardag

USA är ett land som, kanske mer än något annat land i världen, påverkar dig i din vardag. När du slår på TV:n är säkert flera tv-serier eller filmer från USA och tidningar översvämmas av det senaste skvallret från Hollywood. Kanske ännu mer påtagligt är påverkan när det gäller din datoranvändning och då kanske du inte ens tänker på det.

- Microsoft, Apple och Google är några IT-företag som nämns i filmens avslutning. Kan du nämna fler amerikanska företag som du upplever finns i din vardag?
- Påverkar sökmotorn Google dig på något sätt i din vardag? Hur i så fall?

